Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Vaasassa 19.5.2021

Asiantuntijalausunto Vaasa-Seinäjoki -yhteysväli kattavan verkon yhteysväliksi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on 6.5.2021 pyytänyt lausuntoa koskien Valtioneuvoston selontekoa valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032. Huomiota pyydetään kiinnittämään erityisesti rahoitus ja budjettitalouteen liittyviin näkökulmiin.

Pohjanmaan liitto antaa seuraavan tiivissisältöisen lausunnon:

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa ja sen rahoituksessa tulisi huomioida:

1) ***Suurteollisuusinvestoinnit, niihin liittyvät maankäyttö sekä niistä aiheutuvat liikennöinti- ja liikenneyhteystarpeet***
    a. *Vaasan akkuteollisuusalueen tie- ja katuyhteydet sekä liitynnät pääväyliin (suunnittelu ja toteutus)*
    b. *Vaasan akkuteollisuusalueen pistoraide ja liikennepaikka (toteutus)*
    c. *Vaasan eteläisen satamatie (suunnittelu ja toteutus)*

2) ***Strategisella tasolla ten-t -verkon tulisi mahdollistaa CEF2 -rahoituksen maksimaalinen hyödyntäminen***
    a. *Ten-t -kattavan verkon laajennus Merenkurkun kohdalta niin niin, että ScanMed ja NSB -ydinverkkokäytävät yhdistyvät*
    b. *Vaasan laivaväylän leventäminen ja syventäminen (toteutus)*
    c. *Seinäjoki – Vaasa radan parantaminen & sähköistys välillä keskusta-satama (toteutus)*
    d. *Seinäjoen kolmioraiteen toteutusmahdollisuuden ja tarpeen tutkiminen (selvitys)*

Niin sanotut mega-luokan (>100 M€) suurteollisuusinvestoinnit ja niihin liittyvät maankäyttökysymykset vaikuttavat suuresti liikenteen suuntautumiseen, elinkeinoelämään ja sitä kautta alue- että kansantalouteen. Vaasan seudun akkuteollisuusalueelle suunnitellut investoinnit tulisi huomioida liikenteen osalta talousarviorahoituksessa. Tarvetta on liikenneyhteyksien suunnittelun rahoitukselle kuin myös maantie- ja raideyhteyksien sekä liikennepaikkojen rakentamisen investoinneille.

Vaasan ja Seinäjoen välin raideliikenteen matkustajamäärä on jatkanut kasvua viimeisen 10 vuoden aikana. Vaasa-Seinäjoki radan suunnittelu on parhaillaan käynnissä (H/K-suhde yli 3) ja Seinäjoen asemasta on kehittymässä merkittävä raideliikenteen solmukohta. ***Vaasa-Seinäjoki rataosuuden lisääminen Ten-t kattavaan verkkoon*** mahdollistaisi rahoituksen hakemisen myös EU:sta. Akkuteollisuuden raaka-aine ja mineraali hankinnan osalta on myös odotettavissa raidekuljetuksia Vaasaan sekä vientikuljetusten osalta satamaan.

Raideyhteyden kytkeminen Vaasan lentoasemaan sekä matkustajaliikenteen (duoraitiojunat) ulottaminen satamaan asti, ovat mahdollisia. Radan varteen on kaavoitettu alaltaan yksi Euroopan suurimmista energiateollisuusalueista (ns. GigaVaasa -akkuteollisuusalue). Teollisuusalueen koko on 500 ha, josta akkuteollisuusalueen osuus on 350 ha. Sähkölentämisen konseptia (FAIR-hanke) kehitetään alueella parhaillaan. Radan ja akkuteollisuusalueen kytkeminen Vaasan lentoasemaan ja matkustajaliikenteen ulottaminen satamaterminaaliin mahdollistavat ympäristöystävälliset matkaketjut yli valtakunnan rajojen.

Vaasan sataman rahti- ja matkustajamäärä on kasvanut viimeisen 10 vuoden ajan. Satamasta on avattu uusi laivareitti, jolla kuljetetaan pääasiassa räätälöityjä korkean jalostusasteen omaavia

energiateknologian vientitoimituksia Keski-Eurooppaan. Vaasa-Uumaja liikenteeseen on myös tulossa uusi ympäristöystävällinen laiva, joka osaltaan lisää matkustaja- ja tavaraliikenteen kysyntää. Laiva toimii samalla energiateknologisena testaus- ja tutkimuslaboratoriona. Laivaliikenne mahdollistaa Skandinaavisen akkuteollisuus- ja vientiyhteistyön laajentamisen Suomen puolelta mm. Skellefteå:hon (Ruotsi) ja Mo i Ranaan (Norja) asti (ns. Nordic Battery Belt).

Vaasan satamaan on rakentumassa energiateknologiakeskittymä ja logistiikkakeskus, joihin paikalliset yritykset investoivat yli 200 M€. Seututasolla kunnat ovat investoimassa 50 M€ sataman modernisointiin (mm. digitalisointi, uudet teknologiat ja ympäristöratkaisut sekä erilaiset pilotoinnit). Yritysten ja seudullisten toimijoiden sitoutuminen kehittämiseen on poikkeuksellisen vahvaa. ***Vaasan satama lisääminen ten-t kattavan verkon satamaksi*** voisi mahdollistaa myös Motorways of the Seas (MoS) tasoisen meriliikenneväylän maailman pohjoisimmalle ympärivuoden säännöllisesti liikennöidylle matkustajaliikenteen reiteistä Vaasan ja Uumajan välillä. Eurooppatie E12:n myötä Vaasan ja Uumajan satamat ovat kytkettävissä jo ten-t kattavan verkon tiestöön. Vaasan satama on myös tärkeä huoltovarmuussatama ja sillä on oma merkityksensä ajateltaessa Suomen kriisitilanteiden valmiutta. Mahdollisuuksia voisi olla EU-rahoituksen saamiseksi mm. sotilaallisen liikkuvuuden paketista. Vaasan satama kuuluun kansainväliseen SEA20 -satamien verkostoon.

Suomen ja Ruotsin välillä on vuosisatojen ajan ollut sosioekonomista kanssakäymistä; vuorovaikutusta, tavaraliikennettä, kulttuurinvaihtoa, kielellinen yhteys, opiskelija-, työ- sekä perheperäistä pendelöintiä sekä matkustamista. Skandinavian-Mediterranean (ScanMed) ja North Sea–Baltic (NSB) ydinverkkokäytävien laajentuessa Pohjolaan, voi Vaasa-Seinäjoki rata yhdessä satamasta kanssa muodostaa poikittaisyhteyden, joka olisi arvokas lisä koko ten-t verkon kattavuutta ajatellen. EU-on jo osaltaan investoinut näiden yhteyksien kehittämiseen (Midway Alignment), ja myös Suomen ja Ruotsin valtiot ovat olleet investoimassa laivaan ja raideliikenneyhteyksiin. Tulevaisuudessa Suomen ainoa EAYY-alue (Kvarken Council EGTC) voi tarjota uusia mahdollisuuksia EU-rahoitusta haettaessa ja toimita tarvittaessa myös valtion kumppanina hakuprosesseissa.

Yhteenveto

Vaasan-Seinäjoki radan sekä Vaasan sataman lisääminen kattavaan verkkoon *mahdollistaa Suomen ja Ruotsin ydinverkkokäytävien yhdistämisen toisiinsa. Tällä on merkitystä koko ten-t verkon pohjoisten alueiden kattavuutta ajatelle, ja samalla se lisää potentiaalia ja mahdollisuuksia EU-rahoitusta haettaessa.*

Toimenpidetarpeita ovat ***Vaasan laivaväylän leventäminen ja syventäminen, Vaasan satamatien rakentaminen, akkuteollisuus alueen raideyhteyden ja liikennepaikan rakentaminen*** *sekä* ***tie- ja katuverkon yhteyksien toteutus huomioiden liitynnät pääväyliin,*** *sekä* ***Vaasa-Seinäjoki ratayhteyden parantaminen ja keskusta-satama -osuuden sähköistys.*** *Lisäksi* ***Seinäjoen kolmioraiteen*** *toteutusmahdollisuutta ja tarvetta tulisi tutkia.*

Katsomme, että Pohjanmaan energiateollisuuskeskittymään ja akkuteollisuussektorin liikenneinvestoinnit tuovat siihen sijoitetun pääoman moninkertaisesti takaisin Suomen kansantaloudelle. Samalla meillä on mahdollisuus kehittää ympäristöteknologiaa ja siihen liittyvää osaamista yhtenä Suomen keskeisenä vientituotteena.

Lisätietoja: *Tero Voldi, Pohjanmaan liitto, tero.voldi@obotnia.fi, 044-3206568.*